

DEMOKRAT CEMİYETLERDE SENDİKACILIK

14

31.88
OS
964
230

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

DEMOKRAT

CEMİYETLERDE

SENDİKACILIK

Dr. Thomas Posey

TÜRK-İŞ
Bilgi

331.88

Tarih:.....

POS

Demirbaş N

1964

Tasnif No:

1230

331.88.1230

Bilgi yayını istenmiştir

TÜRK-iŞ

EĞİTİM MERKEZİ TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR.

ÖN SÖZ

Bütün demokratik müesseselerini kurmuş batı memleketlerine nazaran demokrasimiz genç sayılabilir. Genç demokrasimizin bünyesinde Türk Sendikacılığı da bu günkü durumunda hakiki kuvvetini bulamamıştır.

Son iki yıllık devre Sendikacılığımız bakımından ümit verici gelişmelere sahne olmuştur. Bu devrede kabul edilen yeni Anayasamızla tanınan toplu sözleşme ve grev hakkı yanında, Sendika hak ve hürriyetlerinin de anayasamızla teminat altına alınmas ile Türk Sendikacılığı yeni bir devreye girmiştir.

Gerek demokrasimizin kuvvetlenmesi ve gerekse demokratik müesseselerin kurulması, demokrasi düzeni içinde Sendika yöneticileri ile işçilerimize düşen ödevlerin iyi anlaşılmasına bağlıdır.

İşte dostumuz Dr. Thomas Posey'in (Demokrat Cemiyetlerde Sendikacılık) adlı küçük kitabı bu yolda işçi toplumuna hizmet edecektir. Kendilerini bütün samimiyetimizle tebrik ederiz.

ICRA HEYETİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Hür, Kuvvetli, Güvenilir, Demokrat Sendikalar.....	1
Demokrasi Fikri.....	3
Sanayide Demokrasi	4
Şikâyet Makanizması.....	6
İşçi Mümessili.....	8
Netice.....	10

Türkiyede

*sendikacılık demokrasinin
önemli bir parçası haline
gelecekse; sendikalar hür,
kuvvetli, güvenilir, ve de-
mokrat bir hüviyet taşı-
mak mecburiyetindedirler.*

Hür, Kuvvetli, Güvenilir Demokrat Sendikalar

Amerikada biz, hür sendika dediğimiz zaman şunları anlatmak isteriz:

1. Bir şirket (işyeri) tarafından kontrol edilmemek.
2. İllukümet veya siyasi bir partinin hakimiyeti altına girmemek.
3. Bazı politikacı veya muhtekir (fırsatçı) kimselerin menfaatlerine âlet olmanak.

Hür sendika kendi azaları tarafından idare edilir ve kendi sendika azalarının menfaati için çalışır.

Kuvvetli bir sendika üyeleriyle yekvucut bir hale gelmiştir. Azalar sendikanın mali bakımdan kuvvetli olabilmesi için kâfi miktar aidat öderler, sendikalarına sadık olup her türlü faaliyetlerine iştirak ederler. Amerikada ekseriyetle bir işyerinde çalışan bütün işçiler teşkilâtlanmışlar, bir sendika kurmuşlardır. Amerika'da "Birleş de çoğalmağa bak, zeki ol da teşkilâtlanmağa bak" tarzında bir söz vardır. Bizde bir elin sesi çıkmaz, akıl akıldan üstündür demektir. Ancak bu şekilde kuvvetli sendikalar meydana gelir.

Güvenilir sendika dürüst ve muktedir idarecileri seçimle işbaşına getirir, prodüktivite (verimlilik) ile yakından alâkalanır, yaptığı kollektif müzakerelerde delil ve rakamlara istinad eder, imkânsız taleplerde bulunmaz.

Demokrat bir sendika tüzük ve nizamnamelerini tatbik eder, toplantılarını muntazaman yapar ve bu toplantılarda her azayı serbest bir şekilde konuşmaya teşvik eder. Sendika idarecileri sendika tüzüğüne uygun olarak, muayyen zamanlarda ve gizli oyla seçilir. Azalarla ilgili bütün ana prensipleri, azaların ekseriyet oyuyla tesbit eder.

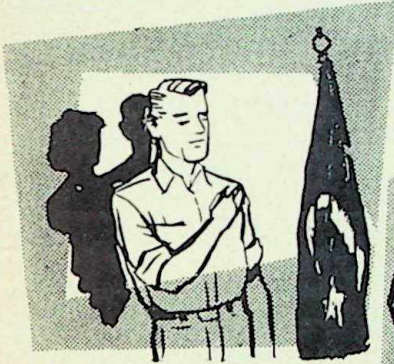
Hernekadar Amerikadaki sendikaların ekserisi hür, kuvvetli, güvenilir ve demokrat ise de, bu evsafı haiz olmayan bazı sendikalar da mevcuttur. Nitekim usulsüz veya antidemokratik bir tarzda idare edilen bu nevi sendikalar hakkında Meclis tahkikatı açılmıştır.

Bu gibi halleri kontrol edebilmek için Amerikan Mebusan Meclisi bir kanun çıkarmıştır.

Şimdi Türk sendikalarına geçelim: Türkiyedeki sendikalar, Amerikan sendikacılığı için sıraladığım yukardaki standartlara

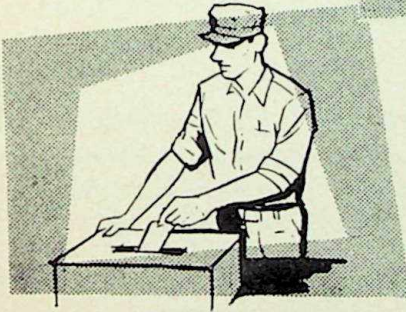
(hür, kuvvetli, güvenilir, demokrat) ne derece uymaktadır. (Bu noktada talebeler Türkiyedeki sendika hareketlerini müzakere için hazırlıklı olmalıdırlar.)

Demokrasi Fikri

ÜYE OLURUM

İYİ BİR
VATANDAŞIM

VE OY KULLANIRIM

Şimdi de sizinle demokrasiyi müzakere etmek isterim. Bir Amerikalıya göre demokrasinin temel şartı insanın şeref ve haysiyetine saygı göstermektir. Bizdeki bütün kiliseler, mektepler, hükümet ve benzeri yerler halkın sıhhat durumunun ve refah seviyesinin ilerlemesinde tesirli ve yardımcıdırlar.

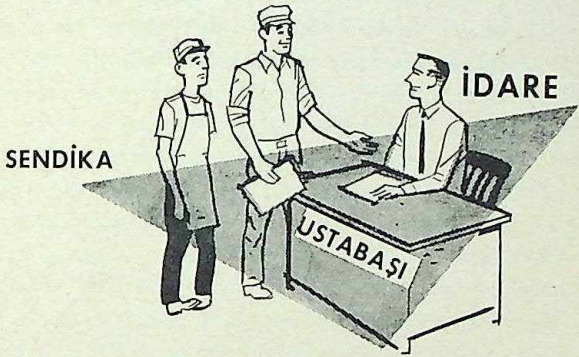
Bizim demokrat cemiyetimizin mühim diğer bir prensibi de hükümetimizin insanlar tarafından değil, kanunlar tarafından idare edilmesidir. İnsan Hakları Beyannamesini içine alan bir Anayasamız vardır. Bu kanun halkın matbuat, konuşma, din hürriyeti gibi bir takım belli başlı hürriyetlerini garantiler. Bizler hükümetimiz için "Hükümet halkındır, halk tarafından kurulmuştur, halk için çalışır." tâbirini kullanırız. Bu tâbir ilk defa büyük Amerikan liderlerinden biri olan Abraham Lincoln tarafından söylenmiştir. Büyük Türk lideriniz Atatürk de Türkiye için demokrasiyi aynı anlamda kullanmıştır.

(Bu mevzuda talebeler Türkiyedeki demokrasiyi müzakere için hazırlıklı olmalıdırlar.)

Sanayide Demokrasi

Uzun müddet Amerikada siyasi bakımdan demokrasi mevcut olup, sanayide demokrasi yoktu. Meselâ, bizler milletvekillerini oylarımızla seçebiliyor, vazifelerini isteklerimize uygun olarak yapmadıkları vakit tenkit edebiliyor ve vazifelerinden uzaklaştırabiliyorduk. Bununla beraber endüstride, maden ocakları ve fabrikalarda endüstri otokrasisi mevcuttu. Şahsen uzun seneler

çalıştığım Garbî Virginyada biz işçiler, kömür ocağı sahiplerine “Kömür Efendileri”, bu ocakta çalışan işçilere de “Köleler” adını takmıştık. Zira işçiler herhangi bir hürriyete sahip değildi. 30 sene önce bir maden ocağı işçisi işverene “Sarı Köpek” adı verilen bir kontratla bağlanır yani, işini muhafaza etmek istiyorsa sendikalara katılmıyacağına, sendikalara yardım etmeyeceğine veya sendikayı methetmiyeceğine dair bir mukavele imzalırdı. Eğer işçi bu mukaveleye aykırı hareket ederse derhal işinden koğulur, ismi kara listeye geçerdi. Böyle bir işçi artık

diğer maden ocaklarında da iş bulamazdı. Maden ocaklarının bulunduğu sahalara demokrasinin girmesi ancak John L. Lewise'in kuvvetli bir Birleşmiş Maden İşçileri Sendikası kurmasıyla mümkün olmuştur. Endüstri alanında demokrasi uzun ve acı mücadelelerle olmuş ve bu mücadele halâ devam etmektedir.

Şimdi de sizinle demokrasiyi müzakere etmek isterim. Bir Amerikalıya göre demokrasinin temel şartı insanın şeref ve haysiyetine saygı göstermektir. Bizdeki bütün kiliseler, mektepler, hükümet ve benzeri yerler halkın sıhhat durumunun ve refah seviyesinin ilerlemesinde tesirli ve yardımcıdırlar.

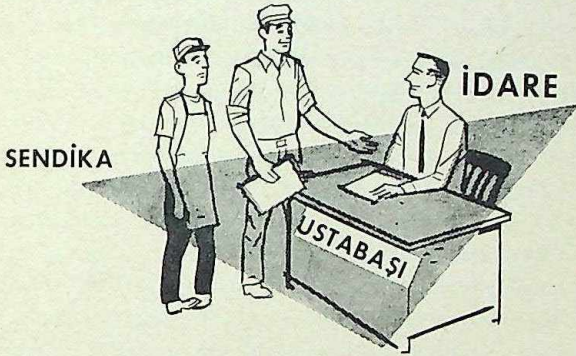
Bizim demokrat cemiyetimizin mühim diğer bir prensibi de hükümetimizin insanlar tarafından değil, kanunlar tarafından idare edilmesidir. İnsan Hakları Beyannamesini içine alan bir Anayasamız vardır. Bu kanun halkın matbuat, konuşma, din hürriyeti gibi bir takım belli başlı hürriyetlerini garantiler. Bizler hükümetimiz için "Hükümet halkındır, halk tarafından kurulmuştur, halk için çalışır." tâbirini kullanırız. Bu tâbir ilk defa büyük Amerikan liderlerinden biri olan Abraham Lincoln tarafından söylenmiştir. Büyük Türk lideriniz Atatürk de Türkiye için demokrasiyi aynı anlamda kullanmıştır.

(Bu mevzuda talebeler Türkiyedeki demokrasiyi müzakere için hazırlıklı olmalıdırlar.)

Sanayide Demokrasi

Uzun müddet Amerikada siyasi bakımdan demokrasi mevcut olup, sanayide demokrasi yoktu. Meselâ, bizler milletvekillerini oylarımızla seçebiliyor, vazifelerini isteklerimize uygun olarak yapmadıkları vakit tenkit edebiliyor ve vazifelerinden uzaklaştırabiliyorduk. Bununla beraber endüstride, maden ocakları ve fabrikalarda endüstri otokrasisi mevcuttu. Şahsen uzun seneler

çalıştığım Garbî Virginyada biz işçiler, kömür ocağı sahiplerine “Kömür Efendileri”, bu ocakta çalışan işçilere de “Köleler” adını takmıştık. Zira işçiler herhangi bir hürriyete sahip değildi. 30 sene önce bir maden ocağı işçisi işverene “Sarı Köpek” adı verilen bir kontratla bağlanır yani, işini muhafaza etmek istiyorsa sendikalara katılmıyacağına, sendikalara yardım etmeyeceğine veya sendikayı methetmiyeceğine dair bir mukavele imzalırdı. Eğer işçi bu mukaveleye aykırı hareket ederse derhal işinden koğulur, ismi kara listeye geçerdi. Böyle bir işçi artık

diğer maden ocaklarında da iş bulamazdı. Maden ocaklarının bulunduğu sahalara demokrasinin girmesi ancak John L. Lewise'in kuvvetli bir Birleşmiş Maden İşçileri Sendikası kurmasıyla mümkün olmuştur. Endüstri alanında demokrasi uzun ve acı mücadelelerle olmuş ve bu mücadele halâ devam etmektedir.

Endustride demokrasinin ancak grev, kollektif müzakere ve sendika hürriyeti sayesinde mümkün olabileceği akılda tutulması lüzumlu mühim bir noktadır. Sanayide demokrasinin en iyi tarafı şikâyet mekanizmasının işler vaziyette olmasıdır.

Şikayet Mekanizması

1. İşleyen bir şikâyet mekanizması işçilerin işbaşındaki demokratik haklarını korur. Sendikaların kurulmasından evvelki devirlerde ustabaşı veya nezaretçi amirler işçileri işe almakta, kovmakta, başka herhangi bir yere nakil etmekte ve işçileri disiplin cezalarına çarptırmakta tam bir selâhiyete sahiptiler. Haksızlığa uğrayan bir işçinin müracaat edeceği bir yer hatta derdini anlatacağı bir vasıtası yoktu. Bunun neticesi olarakda iltimas ve rüşvet almış yürümüştü. İşte bu gibi hallere mukabil olarak sendikaların şikâyet mekanizmasının çalışması, her işçiye idareciler tarafından verilen haksız kararları daha yüksek işveren makamlarına ve (şayet hakim temin etmek zor ise) bir arabulucuya duyurmak fırsatını verir. Bu usul şirketin adam kayırma ve keyfi hareketine mâni olduğu gibi işçilere de işyerinde işlerin nasıl sevk ve idare edileceği hususunda söz söyleme hakkını bahşeder.

2. Bu mekanizma işçilerin şikâyetlerini yüksek makamlara duyurmaları için kurulmuş bir köprüdür. Sendika mevcut olmayan hallerde, sınaî tesisler yukarıdan aşağıya idare olunur. Yani emirler amirlerden (şirket idarecilerinden) işçilere gelir. İşçiler

ise amirleriyle temas temin edemezler veya arzularını onlara iletemezler. Ancak şikâyet mekanizmasının çalışması sayesinde ki işçiler idarecilerin almış olduğu kararlar hakkında seslerini yükseltebilirler. Bu mekanizma diğer taraftan, aşağı tabakalarda neler cereyan ettiğini yukarıdaki idarecilere öğretir. Binaenaleyh bir çok sınaî tesislerdeki üst kademe idarecileri işlerini daha iyi plânlayabilmeleri bakımından şikâyet mekanizmasının kendileri için de mühim bir vasıta olduğunu anlamış bulunmaktadır.

3. Şikâyet mekanizması, aktedilen kontrata (mukaveleye) bir mâna verir: Maddelerini yerine getirmek için bir vasıta olmadıkça mukavele kâğıt üzerindeki bir takım faydasız kelimelerden ibaret kalır. İşte sırf bu mekanizma vasıtasıyla, sendika ile işveren idarecileri arasındaki mukavele tefsir ve tatbik edilebilir.

Amerikan Adliye teşkilâtındaki bir davanın en aşağı kademede mahkemeden, en yüksek adli merci olan Temyiz Mahkemesine kadar ulaştırılmasına yarayan sistem sendikaların şikâyet mekanizmasının aynıdır. Kontrat bir nevi kanundur. Şikâyet mekanizması ise bu kanunu tatbik eden icra sistemidir. Tıpkı mahkemeler gibi, bu muamele misallerle yeni nizamnameler koymuştur. Bunlar esas mukavele kadar mühimdir.

4. Şikâyet mekanizmasının çalışması demek işyerindeki sendikaya ait bir işçinin, o sendikadaki bütün işçiler tarafından desteklenmesi demektir: İşverenler zaten teşkilâtlıdır, binaenaleyh işveren idarecilerinden biri bir pazarlığa girişmiş ise onu şirket bütün teşkilâtıyla destekler. Bir işçinin ise tekbaşına böyle teşkilâtlı bir kuvvete karşı koyacak hiç bir gücü yoktur; fakat işçi mümessili, elde mevcut kontrat ve şikâyet mekanizması

sayesinde bir işçi bütün işçilerin desteğine sahip olur, İttâ, bunlara ilâveten kendi sendikasıdan başka kaynaklar tarafından da desteklenebilir. Meselâ: Diğer bazı sendikalar tarafından, konfederasyon tarafından, v.s.

Sendika Temsilcisi

Fabrika gibi yerlerde kontratın tatbikinden mesul olan kimse sendika temsilcisidir. Bu kimsenin vazifeleri aşağıda sıralanmıştır:

1- Kontratı anlamak

- Kontratın neden bahsettiğini, neyi kastettiğini ve nasıl tatbik edileceğini bil.
- Tecrübelerine dayanarak kontratı tetkik etmek, şayet değişmesi gereken yerler varsa sebepleri ile (eğer imkânı varsa vesaiklerle birlikte) tavsiyelerde bulun.

2- İşyerini ve Kısımlarını Bilmek:

- İşyerindeki çeşitli ameliyelerin, verim ile ne şekilde alâkalarının bulunduğunu bil.
- Ücret cetvelleri, kıdemlilik farkları, ve işçi mümessilinin selâhiyet sahası içine giren teferruatı bil.

3- İşçileri Bilmek:

- Nisbi kıdem durumlarını, ücret nisbetlerini, yüksek veya düşük verimle çalışanları onların şahsî dertlerini, şahsî kabiliyetlerini, geçmişlerini ve zevklerini bil.
- Bir insan olarak işçiler arasında ne gibi farklar olduğunu takdir edebilmek, onlardan en iyi neticeyi istihsal

edebilmek için her birine yapılacak muamele tarzını bil.

- 4- İşveren Karşısında, Sendika Azalarını Temsil Etmekte En Tesirli Yolları Bil.
- Sendika temsilcisinin tarafsız bir hakem, veya işveren namına ufak bir patron değil, işçileri temsil eden bir mümessil olduğunu hatırdan çıkarma.

- Hiaksızlığa uğrayan işçi ile mülakat yapmak, o mevzua ait notlar hazırlamak, şikâyeti kaleme almak, durumu yerine sunmak, neticesini takip etmek kudretine sahip ol.
- 5- Kelimenin Tam Manası ile Sendika Azası Olmak:
- Sendika temsilcisinin işyerindeki işçiler için bir nevi "Sendika" demek olduğunu hatırdan çıkarma.

- Sendika temsilcisinin kendi sendikasının, tarihçesini, gayelerini ve takip ettiği yolu öğren.
- Memleket şümul ve mahallî işçi harekâtını, sendika faaliyetlerini takip et.
- Yeni işçilerden sendikaya aza kaydetmek, bunlara sendikasının tarihçesi, faaliyetleri ve idaresi hakkında malûmat verme.
- Olup biten herşeyden azaları muntazaman haberdar etme
- Azaların sendika toplantılarına iştirak etmelerini ısrarla istemek ve bu toplantılara gelmeleri için de imkân olan herşeyi yap.
- İşçilerin sendika programlarına bütün varlıklarıyla iştirak etmeleri zihniyetini kendi selâhiyeti çapında mümkün mertebe inkişaf ettir.
- Sendika toplantılarında işçiyi ilgilendiren meselelerin düşünülmesi ve buna ait müzakerelerin yer almasında yardımcı ol.
- Azaların ekseriyetinin reyî ile alınmış bulunan kararların tatbikinde yardımcı ol.
- Sendika programının halka şerh ve tefsir edilmesinde yardımcı ol.

(Burada talebeler kendi sendika temsilcisi ile böyle bir işçi mümessilinin vazife ve faaliyetlerini mukayeseye hazırlıklı olmalıdırlar.)

Notice

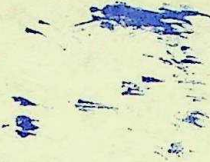
Amerikada işçi sendikası işçiye şu menfaatleri sağlar:

Yüksek ücret, daha iyi çalışma şartları, iş emniyeti, gurur ve şeref. Bütün bunlardan başka sendika mensuplarına hastahaneler veya klinikler, emeklilik menfaatleri, işçi evleri, yardımlaşma sandığı, istihlâk kooperatifleri, temin ettiği gibi onların kültürel gelişmesini de sağlar. Sendikalar herşeyi hükümetten beklemezler onlar kendi davalarına kendilerinin yardımcı olması prensiplerine inanmış kimselerdir.

Şimdi benim sizlere son sorum: Sendika bir Türk işçisine neler sağlar? Bu sorunun cevabı Türk sendikalarının, Türkiye'deki demokrasiye ne nisbette yardımları dokunacağını göstermiş olacaktır.

Türkiyede sendikacılık demokrasinin önemli bir unsuru haline gelecekse; sendikalar hür, kuvvetli, güvenilir ve demokrat bir hüviyet taşımak mecburiyetindedirler.

TÜRK-İŞ Big Merkezi

331.88 POS 1964